

УКРАЇНСЬКА АСОЦІАЦІЯ ВИКЛАДАЧІВ І ДОСЛІДНИКІВ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ
ДЕРЖАВНИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

КРАЦІ ПРАКТИКИ РОЗБУДОВИ ЄВРОПЕЙСЬКИХ СТУДІЙ В УМОВАХ РОСІЙСЬКОЇ ЗБРОЙНОЇ АГРЕСІЇ

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

У РАМКАХ ПРОЄКТУ:

«ВІДБУДОВА ПОТЕНЦІАЛУ ЄВРОПЕЙСЬКИХ СТУДІЙ НА УКРАЇНСЬКИХ
ТЕРИТОРІЯХ, ЩО ПОСТРАЖДАЛИ ВІД КОНФЛІКТУ: ОСМИСЛЮЮЧИ ВИКЛИКИ ТА
ГЕНЕРУЮЧИ РІШЕННЯ» 619892-ЕРР-1-2020-1-UA-ЕРРІМО-ПРОЄКТ

Київ

20-21 жовтня 2023 р.

*За повного або часткового використання матеріалів збірника
посилання на видання обов'язкове.*

*Матеріали надруковані методом прямого відтворення тексту,
наданого авторами, які несуть відповідальність за його
достовірність, зміст і стилістику, за правильне цитування джерел
та посилання на них.*

*Організаційний комітет не несе відповідальності за погляди,
висловлені авторами матеріалів.*

КРАЦІ ПРАКТИКИ РОЗБУДОВИ ЄВРОПЕЙСЬКИХ СТУДІЙ В УМОВАХ РОСІЙСЬКОЇ
ЗБРОЙНОЇ АГРЕСІЇ: Збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції (м.
Київ, 20-21 жовтня 2023 р.). – Українська Асоціація Викладачів і Дослідників Європейської
Інтеграції; Київ. 2023. – 114 с.

У збірнику вміщені тези учасників міжнародної конференції науково-практичної конференції,
метою якої було представити та комплексно і всебічно осмислити та висвітлити найкращі
вітчизняні освітні практики у сфері Європейських студій в умовах російської загарбницької
війни проти України.

Збірник матеріалів підготовлено та видано за кошти Проекту Асоціації: «Відбудова
потенціалу Європейських Студій на Українських територіях, що постраждали від конфлікту:
осмислюючи виклики та генеруючи рішення» 619892-EPP-1-2020-1-UA-EPPJMO-PROJECT,
що здійснюється за підтримки Програми Еразмус+ напрямку ім. Жана Монне.

The European Commission support for the production of this publication does not constitute an
endorsement of the contents which reflect the view of the authors, and the Commission cannot be
held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Збірник розміщено на сайті: aprei.com.ua

ЗМІСТ

Андруховіч Дана	
ДЕРЖАВНА ПІДТРИМКА ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ДОБУ ВІЙНИ.....	6
Антонюк Катерина	
ТРАНСФОРМАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В РЕАЛІЯХ ЗБРОЙНОЇ АГРЕСІЇ.....	10
Бабаджанян Гаяне, Коваленко Вікторія	
САМОРЕГУЛЮВАННЯ ЯК АЛЬТЕРНАТИВНИЙ СПОСІБ ЗАХИСТУ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В ПЕРІОД ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ	13
Баранов Олександр, Головка Ольга, Дубняк Марія	
РЕЗУЛЬТАТИ ВПРОВАДЖЕННЯ МІЖНАРОДНОГО ОСВІТНЬОГО ПРОЕКТУ EULIOT16	
Вівсюк Ірина	
ЗАСТОСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННЯ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.....	19
Гибало Анастасія, Хмурова Вікторія	
ЄВРОІНТЕГРАЦІЯ – ОСВІТНЯ СКЛАДОВА.....	22
Максим Горшков	
MASSIVE OPEN ONLINE COURSES ЯК МЕТОД ІНФОРМАЛЬНОЇ ОСВИТИ	26
Гуцалюк Олексій, Бондар Юлія	
ГАРМОНІЗАЦІЯ РИНКУ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ КРАЇН ЄС ТА УКРАЇНИ	29
Завгородня Єлизавета, Мельник Тетяна	
РОЗВИТОК ПРОГРАМ НАВЧАННЯ КІБЕРБЕЗПЕКИ В УНІВЕРСИТЕТАХ: СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ.....	32
Іванченко Галина, Веслова Яна	
ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ РЕЛОКАЦІЇ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	36
Копчикова Інна	
ІННОВАЦІЙНЕ ЗМІСТОВО-ТЕХНОЛОГІЧНЕ ПЕРЕЗАВАНТАЖЕННЯ СУЧАСНОЇ ОСВИТИ.....	41
Кульганік Оксана	
НАПРЯМИ КОНКУРЕНТНОГО ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ ПІСЛЯ ВІЙНИ В РАМКАХ ДОПОМОГИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ	44
Лаврентьева Валерія	
СПІВПРАЦЯ МІЖ УНІВЕРСИТЕТАМИ УКРАЇНИ ТА ЄВРОПЕЙСЬКИМИ НАВЧАЛЬНИМИ ЗАКЛАДАМИ: ДОСВІД ТА ПЕРСПЕКТИВИ	47

Мороз Оксана	
ПРОТИДІЯ ТОРГІВЛІ ДІТЬМИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	51
Наумова Тетяна, Акімова Наталія	
ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНІ ПРАГНЕННЯ УКРАЇНИ У СФЕРІ ВИЩОЇ ОСВІТИ І НАУКИ	56
Непиталюк Антон	
ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД ВИЩОЇ ШКОЛИ: ОСВІТА БЕЗ МЕЖ VS. МЕЖІ ОСВІТИ	59
Nesterenko Iryna	
FORMATION OF HIGH-TECH BIOCLUSTERS: EU EXPERIENCE AND PROSPECTS FOR UKRAINE	66
Осіпова Лариса	
ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ, ЯКІ ВПЛИВАЮТЬ НА ЯКІСТЬ НАДАННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ	70
Павлюк Тетяна	
СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ	75
Піп'як Микола	
РОЗВИТОК ВИЩОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ У КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ	77
Пошедін Олег	
ВПЛИВ РОСІЙСЬКОЇ ЗБРОЙНОЇ АГРЕСІЇ ПРОТИ УКРАЇНИ НА СПІЛЬНУ ПОЛІТКУ БЕЗПЕКИ ТА ОБОРОНИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ	79
Стратійчук Вікторія	
ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ НА ШЛЯХУ ДО ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ: ВОЄННІ ВИКЛИКИ	82
Талаш Дарина	
ОСВІТА У СФЕРІ СОЦІАЛЬНИХ МЕДІА: МОЖЛИВОСТІ ТА ВИКЛИКИ	86
Тараненко Ганна	
INTERNATIONALIZATION OF EDUCATION: CASE OF COOPERATION UNDER THE BALTIC UNIVERSITY PROGRAMME	89
Тернова Алла, Сіренко Світлана	
ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ОСВІТІ	92
Федюніна Олена	
ІНТЕГРАЦІЯ ЄВРОПЕЙСЬКИХ ЦІННОСТЕЙ В ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС: ДОСВІД ПЕРЕМІЩЕНОГО ЗВО	95
Чернега Вероніка	
ФІНАНСОВІ ВИКЛИКИ ТА МОЖЛИВОСТІ ІНТЕГРАЦІЇ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ В ЄВРОПЕЙСЬКУ СПІЛЬНОТУ	98

Шарко Віталій, Паламарчук Владислав

ІНТЕГРАЦІЯ НАУКИ УКРАЇНИ В ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСЛІДНИЦЬКИЙ ПРОСТІР..... 100

Шершньова Олена

РОЛЬ ТЬЮТОРСТВА В УКРАЇНІ В УМОВАХ РОСІЙСЬКОЇ ЗБРОЙНОЇ АГРЕСІЇ..... 102

Шкуров Євген

АДАПТАЦІЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ОНЛАЙН-НАВЧАННЯ ТА ВІЙНИ..... 106

Яцюк Інна

**АДАПТАЦІЯ ОСВІТНЬОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ ДО ЄВРОПЕЙСЬКИХ СТАНДАРТІВ:
ВИКЛИКИ ТА ДОСЯГННЯ 110**

Nesterenko Iryna

PhD in Economics, Associate Professor

Department of Accounting, Audit and Taxation

State Biotechnological University

ORCID: orcid.org/0000-0002-3892-8248

FORMATION OF HIGH-TECH BIOCLUSTERS: EU EXPERIENCE AND PROSPECTS FOR UKRAINE

The creation of a space for biotechnology is of strategic importance for the EU countries, as a technology for strengthening the competitiveness and development of the European economy. Clustering of biotechnology companies is of great interest among businessmen, politicians and scientists. In turn, biotechnological clusters are perceived as innovative initiatives that stimulate the growth of the regional economy and attract investors. The rapid development of the bioeconomy allows countries to reach a new level of efficiency in all sectors of the economy. It is predicted that by 2025, the market of biotech products will increase 2.3 times and exceed 450 billion dollars. USA [1]. The prospects for the development of the bioeconomy are confirmed by the high level of investment attractiveness of the industry, which is characterized by an increase in the level of turnover. Therefore, the development of European Studies in Ukraine for the implementation of the European cluster system is a necessary step in preparing Ukraine for EU membership and ensuring the post-war recovery of the country's economy as a result of the Russian war of aggression.

The analysis of the current state and dynamics of the development of high-tech clusters in the bioeconomy of the European Union indicates a positive trend towards increasing turnover in the bioeconomy of the EU states. Factors for the success of the functioning of the regional model of biotechnological clusters are the presence of large companies in the regions, the presence of venture capital funds, ranking universities, qualified human resources, a favorable business environment and infrastructure. The most developed biotechnological clusters operate in Germany, Great Britain, France and Scandinavia. The regional model of high-tech clusters of these EU countries is developed at the powerful national and regional levels, while in a number of EU countries only the dynamism and activity of the development of biotechnological companies is taking place [2, p. 412].

Effective operating high-tech clusters are one of the most effective tools for increasing the competitiveness of companies and regions, which contribute to the effective policy of introducing and implementing reforms in the bio-economic sphere of the EU. Stimulation and support of clusters in the EU fell under the direct influence of the strategic document "Europe 2020". One of the main factors in strengthening the

EU economy is sustainable growth based on flagship initiatives [3]. Also, support for clusters in the EU is based on: optimization of connections between clusters and framework programs; provision of additional powers and financing by the European Fund for Regional Development of a number of program initiatives; further development of the "Competitiveness and Innovation" program; the development and development of the new "Regions of Knowledge" program, which, according to its creators, maximally contributes to the intellectualization of economic activity in the EU [4].

One of the tasks of implementing bioeconomy achievements in European countries is the creation of special bioeconomy strategies at the state level and supporting strategic documents. The strategy has a comprehensive character, if it is related to the whole state, or a partial character, if only certain regions or provinces are relevant to the strategy. Thus, most EU countries focus on research and innovation strategies that are close to the bioeconomy or on the development of certain industries. Some countries do not have any specific strategic programs or policies for the development of their national bioeconomies (Greece, Cyprus, Malta). There are countries that are at the initial stage and continue discussions on the creation of strategies, namely, negotiations between government officials, politicians and potential investors [5, p. 250].

Today, the development of the biotechnology industry in Ukraine is a non-priority sector due to the lack of sufficient funding from representatives of small and medium-sized businesses, as well as state programs. Thus, the analysis of tools for supporting the development of clusters and their formation in the countries of South-Eastern Europe, such as Poland, Hungary and the Czech Republic, shows that the innovative development path of Ukraine should be oriented towards the application of clustering approaches to solving economic problems [6, p. 73].

The process of creation and development of domestic specialized biotechnological clusters, the transfer of European biotechnologies will contribute to the development of such a model of clusters, which provides for the diverse nature of the combination of its elements with different types of relationships. Such a polystructural model will be based on a combination of the principles of complementarity, collaboration, mobility, sectoral diversification and synergism and, taking into account the real conditions of doing business, will contribute to the implementation of European production systems, the establishment of effective partnership relations between Ukrainian and European companies, bypassing the mechanism of blocking the excess export of domestic agricultural products with minimal added value and low knowledge intensity.

For this, it is necessary to use both the accumulated experience of European clusters and new developments. Synergistic approaches to the development of regions and scientific and technical directions will strengthen the possibilities of implementing scientific and technical developments and, ultimately, will contribute to the development of the economy of Ukraine. Bioethical aspects of the use of biotechnologies in agriculture play a significant role, because over 70% of the agricultural territory is occupied by human-modified plants and animals. At the same

time, the use of biotechnology in the agricultural sector is the most promising for investment. Bioresources and biomass make up the highest share precisely in agriculture in Ukraine. Biotech products are in demand in the US, Europe and China, which are promising markets for finished products.

Thus, the contribution of high-tech bioeconomic clusters increases the competitiveness of the national economy of countries, ensures the welfare of the population, contributes to policy reform, strengthening trade potential, private-state dialogue, regional economic growth, development of labor resources, innovations in the field of biological sciences to create economic activity and public benefit . The convergence of the bioeconomy of Ukraine and the EU is a system of harmonization of economic, technological, innovative, scientific and organizational measures, which provide for the formation of appropriate tools and mechanisms (scientific grants, projects, infrastructure development), as well as the development of a corresponding scenario, which covers the creation of the National Strategy for the Development of the Bioeconomy .

The development of biotechnologies, like other new technologies, often runs into problems with existing management structures, so it is important to create such conditions so that they do not hinder the development of innovations. The results of the study of the peculiarities of the development of the biotechnological sector in Ukraine prove that cooperation within the sectors of national economies in the creation of new technologies and the production of knowledge is a necessary condition for the promotion of bioeconomic principles on the basis of the regional economy. Under these conditions, the role of education is growing, which through the development of European studies on the implementation of bioclusters, in the conditions of Russian armed aggression, allows implementing best practices and forming priorities for economic growth on bioeconomic bases, which is the basis for establishing optimal proportions for the social, ecological and economic systems of the domestic innovative development.

References:

1. Biotechnology Update: Internal Co-ordination Group for Biotechnology. (2016). *OECD*. №29. URL: [https://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/EY-beyondborders-2016/\\$FILE/EY-beyond-borders-2016.pdf](https://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/EY-beyondborders-2016/$FILE/EY-beyond-borders-2016.pdf)
2. Vasilyeva T., Samusevych Y., Babenko V., Bestuzheva S., Bondarenko S., Nesterenko I. (2023). Environmental taxation: Role in promotion of the pro-environmental behaviour. *Wseas transactions on business and economics*. WSEAS. *Unifying Science and Engineering*; Volume 20, P 410-427. <https://doi.org/10.37394/23207.2023.20.37>
URL: <https://repo.btu.kharkov.ua/handle/123456789/22572>
3. European Cluster Alliance. URL: <http://www.eca-tactics.eu/eca/news-and-events>
4. Schroeder D. Horizon 2020. URL: <http://ncp.pu.if.ua/material/priodir/docs/3.pdf>

5. Kashchena N, Nesterenko I. (2022). Digitalization of the innovative development management information service of the enterprise. Mechanisms for ensuring innovative development of entrepreneurship. Monograph. Tallinn: Teadmus OÜ, P. 238-254 URL: <https://repo.btu.kharkov.ua/handle/123456789/31559>

6. Kashchena N.B., Nesterenko I.V., Chmil H.L. (2022). Upravlinnia innovatsiinymy bioklasteramy v umovakh tsyfrovizatsii: orhanizatsiino-metodychnyi aspekt [Management of innovative bioclusters in conditions of digitalization: organizational and methodological aspect]. *Market infrastructure: an electronic scientific and practical journal*. Vol. 69, Pp. 71-78.
URL: <https://repo.btu.kharkov.ua/handle/123456789/21508>

КРАЦІ ПРАКТИКИ РОЗБУДОВИ ЄВРОПЕЙСЬКИХ СТУДІЙ В УМОВАХ РОСІЙСЬКОЇ ЗБРОЙНОЇ АГРЕСІЇ: Збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 20-21 жовтня 2023 р.). – Українська Асоціація Викладачів і Дослідників Європейської Інтеграції; Київ. 2023. – 114 с.

У збірнику вміщені тези учасників міжнародної науково-практичної конференції, метою якої було представити та комплексно і всебічно осмислити та висвітлити найкращі вітчизняні освітні практики у сфері Європейських студій в умовах російської загарбницької війни проти України.

УДК 339.94 ББК У5 Б14